

Egungo Euskararen Hiztegia

—R—

[bertsioa: 2014-07-14]

rabbi ik **errabino**.

rabbitar ik **errabino 2**.

rabino ik **errabino**.

radar (*orobat erradar g.er.*) **1** iz oso maiztasun handiko uhinen bidez gauzaki baten norabidea eta distantzia zehazten dituen tresna edo aurkitze sistema. Horrela etorri ziren mundura, 1935ean, bakoitza bere aldetik, **radarra**, magnetofolia, parkimetroa eta PVCa. **Radar** batekin antzeman eta misila bota zieten hegazkin batetik. Airekoa Macae hiritik atera eta 20 minutura **radarretik** desagertu zen. Amerikar armadako ontzi baten **radarrean** etsaien itsasontzitzat jotzen duten oztopo bat ageri da. Itsumendu zuri hartan, **radarra** zen kapitainaren itsumutilla. **Radarra** ere ez zebilen, nonbait, behar bezala. Ez da beharrezkoa bide bakoitzean **radar** bat jartzea autoen abiadura apaltzeko eta heriotzen kopurua gutxitzeko. Cloudsat-ek **radar** berezi bat eramango du, propio hodeiak ikertzeko prestatua. **Radarra** erabiliko zuen, lehen aldiz, Saturnoren satelitearen azalaren kartografia egiteko. **Radar** meteorologikoa, 10 minutuoro, 200 km alde orotara aztertzen dituena. **Radar** militarren bidez kontrolatu zituzten. Alaznek batera eta bestera begiratzen zuen, guda-ontzi bateko **radarra** ballitz bezala. Gero haien baliokideen bila ateratzen zen kalera, bere bidean gurutzatzen ziren guztien aurpegietan iltzatuz begirada, **radar** baten zorroztasunaz.

2 irud/hed Zuen airekoei batzuetan gertaturikoa gerta lekietan saguzarrei ere: **radarrak** huts egin eta paretaren kontra talka. «Orain **radar** politikoan ez dugu ikusten gobernu autonomorako berehalako itzulera», gaineratu zuen, Londresek 2002ko urrian unilateralki etendako instituzioez mintzo. Egunero eta egun guzian beha zaudela, ate edo giltza edo urrats harrabotsei beha, beharriak xut, antena luzaturik, **radarrak** pizturik, erne.

3 (hitz elkartuetan lehen osagai gisa) Eroritako bi airekoak **radar** pantailetatik desagertu zirela adierazi zen. **Radar** transmisore baten gunean dagoen magnetroi baten ondoan zegoela, txokolate zati bat urtu zitzaion Percy LeBaron Spencer-i. Saddam Husseinen aginteari **radar** sistemak saldu izana leporatzen zion Washingtonek Kievi. * Boeing 737 airekoa **radar** kontrol pantailetatik desagertu zen goizaldeko 04: 44 zirelarik eta Sharm-el-Sheikh hiri balneario ezaguneko aireportutik doi-doi aireratuta zegoelarik.

4 (hitz elkartuetan bigarren osagai gisa) Horretaz gain, NATOK hegazkin-**radarra** bidaliko du ostiralean Erromara.

[3] **radar berezia** (3)
radarrak jarriko (3)

radiestesia (*orobat erradiestesia*) iz pertsona batzuk erradiazio elektromagnetikoak hautemateko omen duten dohaina. Handik goiti, aurpegi mudagaitz berberarekin hartuko nituen elkarren segidan etorri ziren guztiak: kirologia, **radiestesia**, alkimia, bidala astralak, filosofia tibetarra eta, hutsik egin gabe, horiei deniei zegozkien "Taldeak". -Harreman estua du geomantzia eta **erradiestesiarekin** -erantzun zidan.

radiestesista iz radiestesia erabiltzen duen pertsona. -Badaukat iloba bat **radiestesista** izateko dohainak dituena, irakatsi egin behar niok lupeko lasterrak bereizten eta harribixien izpiak begiak itsututa atzematen... Izigarriko sinusitis krisiak ukaiten nituen, eta **radiestesistak** bere eskua ene kopetaren gainean pausatzen zuelarik, ba orduan ikaragarriko beroa senditzen nuen, eta beroaren ondotik, izigarriko goxotasuna. Hiru urtez **radiestesista** batek lagundu nau ene osasunaren hobetzen.

radikal ik **erradikal**.

radikalizatu ik **erradikalizatu**.

radio¹ iz uranioaren familiako gai bakuna, oso erradioaktiboa, metal zuria, 700° C-tan urtzen dena (Ra; at. Z. 88). Marie eta Pierre Curiek **radioa** aurkitu zuten 1898an. **Radioak** erradiaktibitatea eman eta masa galtzean, materia sortu edo desegin zitekeelako tesia zalantzan jartzen zuen. Ballagarria zen jakitea urre kilo batek zenbat balio zuen garai hartan, baina ballagarriagoa prezio hori platino, iridio, uranio eta **radio** kilo baten prezioarekin alderatzea.

radio² **1** iz irratia. Txekorrekaren Santo Tomasetara joan zen batean, **radioa** erosita bueltatu zen. Bueno, orain batzuetan **radioa** entzuten dugu, baina... Makina bat bertso-saio entzundakoak gara **radio** zahar hari esker. Han etorri zen osaba, **radio**-trepetan sastar batekin. Nire **radio** aparailuari lepoa bihurtu diote, mingaina ebaki, ahoa tapatu.

2 radio-taxi ik **irradi 17a**. Albertek uko egin izan zion beti **radio**-taxiari; harro-harro zegoen horretaz

radio³ ik **erradio**.

radioaktibitate ik **erradioaktibitate**.

radioaktibo ik **erradioaktibo**.

radioelektroniko izond Milienkievitxek gain, Sergei Kallakin, komunisten burua, Aleksandr Bukhvorostov Lanaren Alderdiko zein industria **radioelektronikoko** sindikatuen burua eta Fronte Popularreko buru Valentin Vetxerko zigortu dituzte.

radiografia ik **erradiografia**.

radioterapia ik **erradioterapia**.

rafaga ik **errafaga**.

rafting 1 *iz* ur bizietako ibai batean behera hainbat laguntzako ontzi motorgabe batean jaistean datzan kirola. Astelehenaz geroztik ari dira lehen taldeko jokalariek Bidasuaren (Espainiako Pirinioak) **raftinga** eta hidrospeeda egiten eta bizikletan eta mendian ibiltzen. Sei kasko diferente -pilotan aritzeko, bizikletan ibiltzeko, eskalatzeko, **rafting** egiteko, motorrean ibiltzeko, parapente egiteko-. Oso zorabio atsegina sentitu dudala pantailatzearen *Grand Canyon* buruzko filma ikusi dugunean [...] Colorado ibaian **rafting** egiten sentitu naizenean. Goiz batez bi taldetan banaturik izan gira **rafting** egiterat Bidarrain diren Errobiko ur bizietan. Baliteke nagusiarentzat ehizaren antzeko kirola izatea, edo footing, puenting edo **raftingaren** antzerakoa.

2 (*hitz elkartuetan*) *Ur Biziak* eskaini 4 **Rafting** jauste: n° 9009, Tote Zaldubehere (Atharratze). Bordeleko kirol-unibertsitateko 35 ikasle arizan dira egun osoan kutsagailu horien biltzen, tokiko **rafting** elkarten laguntzarekin.

raftingzale (*corpusean rafting zale soilik*) *iz* raftingaren zalea den pertsona. Komunzki ezagutzen diren txorien migrazioak baino gehiago, hemen, erreketan gaindi agertzen diren **rafting** zaleak edota Done Jakue bidean doazenak eragin arazoak dira gogoratuko

ragga *iz* Reggae, **ragga**, eta ska doinuen artean murgilduak segitzen dute. Geure ukitua eman diegu musika beltzaren hainbat adarri: hip-hopari, rapari, dance hallari, **raggari** eta free style gisa uler daitekeenari. CD irakurgailuan **ragga** kanta bat daukagu, Shaggy-ren **ragga** indartsu bat. Iparra galdu barik, ukabilaren kolpea nora zuzendu behar dugun ahaztu barik, **ragga** kanta hau entzungo dugu...

ragtime *iz* Ipar Ameriketako beltzen musika estiloa, XIX. mendearen amaieran eta XX.aren hasieran boladan egon zena, konpas bitar sinkopatua ezaugarri duena. Rendez-vous des Cheminots ostatuaz mintzatu natzaio, pianoan joarazten dudana **ragtime** zaharraz, horrek ematen didan zorion arraroaz. New Orleansko aireak, **ragtimea**, bluesa, espiritualak eta herri-kantu erromantikoa.

raketa ik **erraketa**.

ralenti ik **erralenti**.

ralli ik **rally**.

rally (*orobat ralli g.er. eta rallye g.er.*) **1** *iz* auto edo motorrentzako kirol proba, abiadura, erresistentzia eta erregulartasuna kontuan hartzen direna. 19 urterekin, 1987an Suediako **Rallya** irabazi zuen bere kasa, Ford auto batekin. Gaurtik ekainaren amaiera bitartean hiru **rally** jokatu dira itsas ondo horretan. Martinek iaizo Galesko **Rallyan** korritu zuen azken karrera. Markko Martin estoniarrek (*Ford Focus*) ez zuen aukera galdu, eta **rallya** irabaziz Loebek adina puntu du orain sailkapen nagusian. Mitsubishi taldeko gidariak oso maila txukuna eman zuen **rally** guztian. **Rallyko** lehen bihurtuenan bidetik irten zen. **Rally** batean parte hartzeko ari zen entrenatzen. **Rallytik** kanpo geratu zen Solberg. Urteurrenaren **Rallya**. Mena Haraneko **Rallya**. Gernika Lumoko BBK **Rallya**. Korsikako **rallyak** teknika handia eskatzen du, errepidea estua, gorabeheratsua eta bihurtune handiak dituen delako. Kataluniako **Rallyko** errepideak azkarrak eta leunak dira, eta Citroen Xsara autoa nahiko ondo moldatzen da. Tan Tan eta Zouerat herrien artean jokatu zen atzo Dakar **Rallyko** seigarren etapa, Marokon. Vilarriñok mendiko **rallyetara** jauzia eman zuen arte bera zen jaun eta jabe Europako Txapelketan. Zirkuituetako eta **rallyetako** gidariak ariko dira, bi multzo horietan banatuta. 10:00: Auto zaharren **rallya** Sokoako parkingean. Apirilaren 24ean, igandez, eginen da Azkaingo itzulia zaldiz, "**rallye**" baten moldean.

2 (*hitz elkartuetan lehen osagai gisa*) Euskal Herriko **rally** denboraldia hasi da; 43 proba izango dira guztira. 1995. urtean munduko **rally** txapelketa irabazi zuen zena eta Kristina Thorner albokoa, atzora arte bikain ari ziren moldatzen Nissan autoarekin. Juha Kankkunen (**rally** gidari finlandiarra), Peter Stastni (hockey jokalaririk eslovakiarra), [...]. Gidari eskoziarrak ez du aurtien Munduko **Rally** Txapelketan parte hartuko. **Rally** bideojokoetan arrakasta gehien izan duena da, eta zazpi milioi kopia baino gehiago saldu dira.

3 (*hitz elkartuetan bigarren osagai gisa*) Goierrri Konpeti dokumentalean, esaterako, auto **rallyen** zaleek osaturiko lagun talde bat filmatu zuen. Ekainaren 2an, Pirineoetan (Paue-Donostia-Paue) nazioarteko moto **rallye** bat zegoen, eta Bidasoa bazterreko errepidetik zihola baliatuta, Nafarroa eta Lapurdiren arteko mugan barrena pasatu ginen beste aldera.

[3] munduko rally txapelketa (14): munduko rally txapelketa (6): munduko rally txapelketa (8): rally denboraldia (5): rally txapelketa (10)
argentinako rallya (8): australiako rallya (5): dakar rallya (11): erresuma batuko rallya (4): italiako rallya (3): kataluniako rallya (10): lehen rallya (4): mexikoko rallya (13): mexikoko rallya utzi (3): montecarloko rallya (3): rallya hasiko (5): rallya hasiko da (4): rallya irabazi (7): rallya irabazteko (3): rallya utzi (6): suediarako rallya (8): suediarako rallya irabazi (3)
akropolis rallyan (3): argentinako rallyan (3): dakar rallyan (15): faraoien rallyan (4): kataluniako rallyan (7): korsikako rallyan (4): lider kataluniako rallyan (3): liderra suediarako rallyan (3): montecarloko rallyan (3): suediarako rallyan (8)
dakar rallyaren (4)
mendiko rallyetako (3): rallyetako gidari (3)
dakar rallyko (8): japoniako rallyko (3): kataluniako rallyko (4): korsikako rallyko (3): rallyko lehen etapa (4): rallyko lehen etapa (3): rallyko lehen liderra (4): suediarako rallyko (6)

rallysprint (*orobat rallysprint g.er.*) **1** *iz* Larunbatean Mungian (Bizkaia) jokatu den **rallysprintarekin** hasi da ia hamar hilabete iraungo duen denboraldi ikusgarria. Mendiko rallyak eta **rallysprintak** izango dira beste behin ere nagusi egutegian: hogeita bi proba, guztira. Azpeitiko Ikasberri **Rallysprinta** jokatu da gaur, eta 75 auto ariko dira lehia. Luciano Arrabalentzat Karrantzako **Rallysprinta**.

2 (*hitz elkartuetan*) **Rallysprint** txapelketan lehenengo jarri da. Euskadiko **Rallysprint** Txapelketako proba nagusia jokatu da gaur.

[3] euskadiko rallysprint txapelketako (4)
azkoitiko rallysprinta (3): azpeitiko ikasberri rallysprinta (3): gabiriako rallysprinta (6): rallysprinta jokatu da (5): ikasberriko rallysprintean (3)
karrantzako rallysprinta (4)

rallyzale *izond* rallyen zalea dena. Colin McRae **rallyzale** amorratua da.

ramadam ik **ramadan**.

ramadan (*orobat ramadam g.er.*) **1** *iz* musulmanen egutegiko bederatzigarren hila, egunez barau gogorra egiten dutena. **Ramadana** hastera zihoan: egunsentiaren ondoren ezingo zuen egun osoan mokadurik probatu. Zeev Boim Defentsa ministroordeak adierazi zuenez, palestinarren aldeko keinua izan zen, **Ramadama** ospa dezaten. **Ramadanaren** azken eguna ospatuko dute gaur. Giro horretan egin ditu bonbardaketak AEBetako Armadak, hiria **Ramadango** baraualdia egiteko prestatzen ari zelarik. Ez zuen barau-legea betetzen **Ramadanean**, ez zituen egiten otoiak, ez zituen aginduak betetzen. Jendeak **Ramadana** betetzen duen bitartean ni vodka edanez mozkortzen naiz. Herri hotz, euritsu eta fedegabe honetan **Ramadana** oso desberdina da. Mutila **Ramadane**ko ilbetea bezain ederra baitzen.

2 (*beste izen baten ezkerrean*) Urteberri egunean eskumuturreko esmaltatu bat eman zion opari, **Ramadan** amaierako jalegunean malakitazko lertxun txiki bat, opari-denda batean begia jo ziona. Nahi luke lehen bai lehen bara diten bondardamendu horiek, bederen **ramadan** denboran. Campania Lurraldeko Kontseiluak erabaki zuenez, arabiarrek oporrak izango dituzte **Ramadan** garaian, gauza bera txinatarrek beren Urte Bukaerako festa-egunetan, gauza bera hebraitarrek beren Pazko garaian... Ez dakit beti horrela izango den, baina **Ramadan** aldiari, behintzat, ikus daitezkeen kanal biak ezin aspergarriagoak iruditu zaizkit. **Ramadan** baraualdi hilabeteko egunik garrantzitsuenak izan zen atzo. Bihar bertan hasiko baita **Ramadan** hilabetea, musulman onak behartzen dituen goizeko bost eta erdietatik hamabi ordu geroago arte ezer jan eta edan gabe egotera. **Ramadan** egun batez, edanari atxikia zen aitak galdetu zion: "Baraurik zaude, polit hori?".

ranger *iz* amerikar soldadu mota. Eta inportanteena dena: **ranger**-ek galdetzen badizuete ea gidariak bultzaturik edo zuen gisara jaitsi zireten, duda gabe zuen gisara jaitsi zaretela esan -ohartarazi digu bekokia ilunduz. -Bai, **ranger**-ekin zenbat eta arazo gutxiago, hobe denon... * AEBetako **rangers** izeneko soldaduek inguratuta.

rankin ik **ranking**.

ranking (*orobat rankin g.er.; Hiztegi Batuan ranking agertzen da*) **1** *iz* irizpideren baten arabera sailkapena. FIFArean **ranking**-ean munduko hamar golegilerik onenen artean zen uruguitarra. Mundu osoan ezagutzen diren italiar kanta guztien arteko **rankingean** bost lehenen artean dago *Arrivederci Roma* edo *La donna è mobile* kantuekin batera. Iazko **ranking**-a errespetatzen saiatzen gara, eta pilotari bakoitzak uneotan duen sasoia. Beste baldintza bat da 2.400 puntu edukitzea nazioarteko **rankingean**. Harritu nauena da EHU mobbingaren **rankingean** hain gora agertzea. Ez dakit mobbingaren **ranking** hori egin duten adituek zer irizpide erabili dituzten, baina nago **rankinga** ez ote den atzekoz aurrera irakurtzekoa. Ez Atxaga, ez Rivas ez daude Suediako akademiaren **ranking**-etan.

2 (*hitz elkartuetan*) Euskadiko txapeldunak ederki jokatu du Sevillan, eta, nahiz eta 23.a izan hasierako **ranking** zerrendan, hamargarren postuan bukatu du torneoa.
[3] **rankingean hain gora** (3)

ranpa *iz* arrapala. Miarritzek zuzarrak paratuko ditu bere muinoetan, **ranpak** dunetan, eskailerak amildegietan, kioskoak haitzetan, aulkiak leizeetan, galtzak mainuzaleetan.

rantxera *iz* mexikar herri abestia. 14 kantu ditu, **rantxerak**, pasodobleak, kalejirak, arin-arinak eta fandangoak tartean. Orduan **rantxerari** heldu dio Ramonek, eta hor bai atera direla denak plazara, sueltoan hasieran gehienak, baina Eli eta Juan Luis ikusi ondoren lotuan ere bai beste hainbat. *La cantina*, XX. mende hasierako taberna mexikarretan sortu ziren **rantxerei** begira dago egina, mirespen eta errespetu handiz.

rantxero *iz* rantxo bat zuzentzen duen pertsona. Horra heldu zaizkien alde batetik bere leinua horgoa zuen indiano bat, Erbi Zalu eta John Deere, **rantxero** aberats eta puxanta.

rantxito *iz* Venezuelako etxola apala, hiri inguruetako auzo pobreetan eraikia. **Rantxitoak** dira, hala deitzen baitiete ironikoki txabolei, barriotako jendearen bizilekuak. Ni Catiara iritsi nintzen eta **rantxito** bat egin nuen Urdaneta kuartelean.

rantxo *iz* Ameriketako etxaldea, bereziki zaldiak eta behiak hazten direna. Han ez da inguruan etxerik ez eta **rantxorik** ikusten. David AEBetako **rantxo** batean bizi da, baina bere azkeneko urteetan dagoela eta, jaioterrira, Euskal Herrira, eta gazte garaia begira jarriko da. Hilerrien ondok bide bat pasatzen zen, erreka ertzeko zalditegiatik atera eta **rantxoko** etxetara joaten zena, muinoan gora. **Rantxoko** zaldi talde bat Kaweah erreka ertzean zegoen ura edaten, eta cowboy sonbreiruz jantzitako gazte bat txistuka ari zitzen. Eguerditan ardi **rantxo** edo "estanzia" batean izan gira bazkaltzen, eta bixtan dena bildoskia brasan erroerik hango moldean eman daukute. **Rantxotik** paseo bat eman bitartean. Denbora geneukan afalordu arte, eta geldiene bat egin dugu **rantxoko** hilerritik txikian.

[3]): **egon rantxo honetan** (5); **rantxo honetan pasatako** (5)

rap **1** *iz* dantza-musika estiloa, hip-hop kulturara lotua, testu luzeak erritmo beti-berdinez eta sinkopatuz abesten direna. Gauean, **rap** eta hip hop ikusgarria *As Crew* kolektiboarekin. Hip-hopa eta **rapa** gauza bera dira. Gazte jendearengana ahalik eta azkarren iristeko erabili dut **rapa**, zentsurarik eta taburik gabeko hizkuntza bat erabiltzeko aukera eman duelako. Geure ukitua eman diegu musika beltzaren hainbat adarri: hip-hopari, **rapari**, *dance hallari*, raggari eta *free style* gisa uler daitekeenari. Bazuen beharra, Public Enemyren **rap** sakon eta kontzientziatuaren alboan, eskola zaharreko hip-hopa eta **rap** bortitza nabarmetzen baitziren AEBetako bi itsasertzetan. Euskarazko kantu lasaietatik frantses **rapera**.

2 (*hitz elkartuetan*) Eminem **rap** musikariaren kantak ozen entzutera. Hainbat **rap** abeslari Bushen aurkako kantu bat grabatzen ari dira. Esaldiak ekarri die izena ahots eta aurpegi hondatu hauei, **rap** musikaren burrundarari ezin gain harturik hurbildu zaidanean. Gazte talde bat **rap** estiloko doinua ari zen interpretatzen. Zer plazerra kantu horiek guzien entzutea, berdin **rap** moldean! Holandar idazle batek [...] ozen bere olerkiak esaten **rap** erritmoarekin. **Rap** erritmoz egindako olerki zoragarria. *Outkast rap* taldeak, aldz, espero baino sari gutxiago irabazi zituen. hori eraman zuten kontzertua eta gero etxera: **rap** gau ero eta bero bat.

rapeatu, rapea, rapeatzen du *ad* testu luzeak erritmo beti-berdinez eta sinkopatuz abestu. Gogorik gabe eta gaizki ahoskatuz esaten dituzte eskuarki, baina bada geltokien izenak **rapeatuz** eta alai errezeitzen dituen makinistatik ere. Gauzak hala, Huey Morganek gitarra hartu, eta, begirada nahiz Irribarre pikaroa ezin kenduz, **rapeatzeari** ekin zion indartsu.

rapelatu ik **rappelatu**.

raper *iz* rap kantaria. ik **rapero**. Alboan *Selektah Sound System* kolektiboko lagunak izango ditu, hainbat break-dancerrekin eta **raperrekin**.

rapero 1 *iz* rap kantaria. ik **raper**. Hip hop munduko **rapero** ezagunetarikoa gure artean. Guruk, **rapero** hutsa izan arren (Gang Starr proiektuan), bide berriak urratu zizkion estilo honi jazzari esker Areagotzen ari den errealtatearen ezkutuko alde horrek Hollywoodeko film zioriontsu horietako askorekin baino zerikusi handiagoa du egungo hainbat **raperoren** bertso gordin horiekin.

2 (izenondo gisa) Bongo danborrak, predikari **raperoak** eta ohiko arazo tekniko zahar-berriak.

rappel *iz* alpinismoan, gorputzean loturiko soka baten bidez horma zutak lasterka jaistea. Elkarrekin egin zuten azken **rappela** izan zen hura.

rappelatu (*corpusean rapelatu soilik*), rappela, rappelatzen du *ad* alpinismoan, gorputzean loturiko soka baten bidez horma zutak lasterka jaitsi. Xabik soka finkoan **rapelatu** zuela pentsatzen dut, atseden hartzera eseriko zen eta nekeak jota lo gelditu zelakoan nago.

rapsodia *iz* antzinako Grezian poema epikoak abestuz herriz herri zebilen kantaria. Poesia, hortaz, kate batean sortzen da: poeta eroarengan hasten den katea, hortik **rapsodarengana** pasatzen da, azkenean ikuslearengana iritsi den arte. Baina kontua ez da mito huts, izan ere, zinetan baitziren itsu aintzinako **rapsodia**, bardo, juglare, trobadore eta beste. Poetak jainko bat du gainetik, **rapsodak** poeta, eta ikusleak **rapsodia**.

rapsodia 1 *iz* rapsodek abesten zituzten poema zatien bilduma; gehienbat besteren obren zatiez onduriko literatura-lana. **Rapsodia**: obra literarioa, bertsoz edo prosaz idatzia, osorik edo partez besteren esanaz eta adieraziaz osatua. Atzeko Etxe osoak, Van Daanek eta Peterrek salbu, irakurria du *Hungariar rapsodia*-ko trilogia. Ni saiatu nintzen azaltzen loturirik gabeko berbazo **rapsodia** hura hain zuzen zenbatze-sistema baten kontrakoa zela.

2 irud/hed Esperientzia, ordea, agerpenen batasun sintetikoan funtsatzen da [...] eta honen gabezia ez litzateke ezagutza izango, baizik hautemapenen **rapsodia** soila.

3 beste obren pasartez edo herri doinuz ondutako musika lana, egituraz oso askea. *Paganiniren lan baten gaineko Rapsodia*-n, Ratxmaninovek instrumentuak orkestrara eramateko duen gaitasuna erakusten du. Musika klasikoko egile onenaren atalean [...] saria Claudio Pietrori eman zioten **Rapsodia** gitana obragatik.

rapsodikoki adlag gehienbat besteren obren zatiez lotuz. Sailkaketa hau sistematikoki egin da printzipio komun batetik abiatuta [...] eta ez da sortu **rapsodikoki** edonola ekindako adigai hutsen bilaketari esker.

rasta¹ *iz* rastafaria. **Rasta** da, oso erlijiosoa, Biblia alboan izaten du beti, baina aldi berean oso politikoa da, Bob Marleyren eskolakoa. Hori konstante bat izan da bidaia osoan, gu gure kulturarekin joan gara, ez gara **rastak**, ez gara sinisdunak, gure asmoa ez zen sustraidun reggae musikari omenaldia egitea. Baina nola aixkidea, nola eskain diezaioke mediku batek -izango zen hura italiar titien miakatzaileren bat- nola eskaini **rasta** bati kimioterapia? Neska punk **rasta** barrako mutur batetik bestera. Gero, Fatiharen berriz gurutzatzeko plazerrak, **rasta**-gizon amoltsuaren berotasunaren oroitzenarekin batera baketu ninduen.

2 (beste izen baten ezkerrean) **Rasta** hizkera: «Hizkuntzak barne bizitza du eta logika propio bat» (Ikael Tafari). **Rasta** hiztegia. Igandean Sadarren izango da Davids, bere betaurreko eta **rasta** ile eta guzti.

rasta² *iz* rastafariek eramaten duten txirikorda. Ikusi zuten azken aldi bi piercing zituen, bat sudurrean eta bestea belarrarian, eta ilean **rasta** bat zuen

rasta³

1 rasta-rasta (onomatopeia) Labana eta oglaren otarretxo hartu, eta ogia **rasta-rasta** ebaki eta otarrean pilatzen ditut zatiak.

rastafari 1 *iz* Haile Selassie jainkotzat hartzen eta gurtzen duen jamaikar talte erlijiosoko kidea. Beltz batzuek artilezko gorro koloretzua daramate buruan edo txirikordak airean, eta **rastafarien** errebelazioa konplutuko delakoan doaz Beholdengo kale luzean barrera itsasbatererraino, eta reggae erdikantatuz gogoratzen dute Babilon. Goizaldeko hirurak baino ez ziren eta batek daki zer gerta zitekeen gaua amaitu baino lehen, nahiz eta **rastafariarekin** egindako lehenbiziko ahalegina hutsaren hurrengoan gelditu.

2 izond Sua, kosmologia **rastafarian** ezinbesteko osagaia.

rastafariar *izond* rastafariena, rastafariei dagokiena. Beste Larsson bat zen: **rastafariar** orrazkera zuen, eta urte eta eskarmentu gutxiago.

rastafarismo *iz* rastafarien higikundea. Hasteko Ijahman Levi, Jamaikako kantari espirituala, **rastafarismoaren** bidetik airtzen dena.

raastro *iz* kukuso merkatua. Ni plaza horretako **raastroa** igandero joaten naiz liburu merkeak (eta askotan oso onak) erostera.

ratio 1 *iz* bi magnitude edo kopuruen arteko arrazioa. **Ratio** horiek inoiz izan diren altuenak direla gaineratu zuen. Kopuruarena ez da sail bat atxiki edo bertan behera uzteko erabiltzen dugun **ratio** bakarra. Gaur egun [Nafarroan] eremu mistoan D ereduko ikasgelak jartzeko ezarrita dauden ratioak berrikus daitezela, **ratio** horiek oztopo baitira D ereduko ikasgelak jartzeko. Mozkin osoa banatuko du akziodunen artean, *pay out ratio* delakoa bere maximoan jarriz, %100ean alegia.

2 (hitz elkartuetan) Hemen errentagarritasun, kalitate eta produktibitate **ratio** oso onak baititugu.

ravioli *iz* italiar jakia, pastazko lauki betea. Kapiroak ñoki eta **ravioliekin** jaten: halaxe irudikatu gintuen XIV. mendeko Giovanni Boccacciok euskaldunok. Halako **ravioli** txiki bezalakoak dira..._Kristonak!

razial ik **arrazial**.

razialki ik **arrazialki**.

raziobitalismo (orobat razio-bitalismo) *iz* arrazoi bitalaren filosofia, J. Ortega y Gasset-ek sortua. Karl Jaspers-en psikologia existentzialistan, Emmanuel Lévinas-en beste (lako) aren ontologian, José Ortega y Gasset-en **raziobitalismoan**, Gabriel Marcel-en existentzialismo kristauan. Ikerlan franko badago, salotxo multzo horretan Ortega-ren "sistema filosofikoaren" lehen formulazioa induskatu guran: haren ezagutza teoria, **razio-bitalismoa**, perspektibismoa, fenomenologia, etab.

razional ik **arrazional**.

razionalismo ik **arrazionalismo**.

razionalista ik **arrazionalista**.

razionalitate ik **arrazionalitate**.

razionalizatu ik **arrazionalizatu**.

razionalizazio ik **arrazionalizazio**.

raziionalki ik **arrazionalki**.

raziionaltasun ik **arrazionaltasun**.

razionamentu ik **errazionamentu**.

razzia 1 *iz* etsaien lurraldean sartzea, hura desegin eta harrapakatzeko. Tribu edo estatu indartsuenek egiten zituzten **razziak**, eta haiexek saltzen zizkieten gatibuak europarrei, edota merkatari afrikarren esku uzten zituzten, eta haiak berriz saltzen zituzten, mozkin handien truke. Makhno Ekaterinoslav eta Poltava aldean dabil **razziak** egiten. Mutiko gazte-gazteak, **razzietan** hartuak, zernahiren eske jiten zitzaizkigun.

2 irud/hed Bi urte geroagoko **razzia** polizialean ehunka iruindar gazte atxilotu zituzten. Aljeriar haien kontrako Poliziaren **razziak** etengabeak izan ziren, lar ezkutatu barik, eta bortizkeria hark hainbat hildako ekarri zituen. Sasoi hartan indar handia zuten ultraeskimako taldeek eta horiek ere euren **razziak** egiten omen zituzten *El balcon de la Lola* inguruetan. Artazuriketa gertakari kultural gisa aztertzeo lana hautatu genuenean, antropologiako irakasleak "datuen **razzia**" deitzen zuen lanaren lehendabiziko faseari ekin genion.

re *iz* musika-eskalako hirugarren nota, germaniar eskalako D letraren kidea. Melodikan, tonu naturalean afinaturik baitzegoen, **re** bilatu, eta harriak burdinan ateratako nota bera jotzen zuela baieztatu nuen, harriturik. Erloju zeremoniatsuak ordu jotzeari eutsi dio: mi-do-**re**-sol... sol-**re**-mi-do. Seme baten heriotzaren ostean konposatutako koarteto bat, **Re** minorren, izugarria da, erabat dramatiko. Jagoba Fanlok haren Biolontxelorako suitea **re** minorrean obra jo zuen. Arriagaren obra bi interpretatu ditu BOSek: Esklabo zoriontsuak eta **Re** nagusiko Sinfonia. Piotr Txaikovskiren (1840-1893) Biolinerako eta orkestrarako **Re** maiorreko kontzertuarekin amaituko du BOSek emanaldia.

[3] **re maiorrean** (3); **re minorrean** (8)

reafirmazio *iz* berrespena. **Reafirmazio** ekintza oso gutxi dira hemen.

realitate ik **errealitate**.

reality

1 reality-show (orobat reallity-show g.er.) telebista-programa, gizarteko jendearen arazoak, askotan eskandalagarriak, aurkezten dituena. Denetan ikusiko duzu telebista piztuta, inor begira ez dagoela, **reality show** liluragarriak ari eta ari. A3ko **reallity show** morbosoa. *Gran Hermano*, *Confianza Ciega* eta Espainiako telebistetako beste **reallity show** batzuetan errealizazio lana egin izan du Kobeagak, eta *Vaya Semanita* ETB2ko saioan gidolari ibili zen, Nacho Vigalondorekin batera. Halako gertaera bat ezin da bihurtu **reallity-show**, tele-zaborraren gertaera hutsal edo morboa eta eskandalua nahi duten kazetaritza artikulu».

realizazio ik **errealizazio**.

realzale ik **errealzale**.

rebajatu ik **errebajatu**.

rebalida ik **errebaldida**.

rebaluazio ik **errebaluazio**.

rebolto *iz* bihurria. Zu akrata bat zara, beno, lehen **rebolto** samarra zinen, baina zure azken artikuluetan ortodoxo ikusi zaitut.

reboluzio ik **erreboluzio**.

redio ik **redios**.

redios (**33** agerraldi, **11** liburutan; *orobat* **erredios** **13** agerraldi, **3** liburu eta artikulua **1**ean; **redio** **9** agerraldi, **2** liburu **1**ean eta **erredio** g.er.) *interj* haserrea, ezustekoa edo nahigabea adierazten duen hitza. "**Redios!**_hitzordua!" ahoskatzen duzu. **Erredios!**_nolako plazera ematen didan ipurdi xarmant honek. **Redios!**_oihukatu zion honek, aldamenean ikusi zuenean, mamu bat agertu balitz bezain harrিতua-. Nik behintzat ezin dut gehiago! **Erredios!**_kabuendios!_jainko putarra!_korrituko naiz!... **Redio**, Eduardo, berriz ere zimitotua! Baina etxetik bota, hori ere ez, **erredios!**, oinak aurretik ditudala ez bada behintzat. -Inork ez luke esango bost egunetarako bakarrik goazenik, **redios** -esan zuen Alexek, barrezka, batzuen motxila erraldoiak ikustean. -Atertu dik, baina kamioi kanpoalde honetan hezurretaraino sartzen duk hotza, **erredio!** Hasieratik genekien hori, ez geneukala zeregin handirik unean unekotik aurrera, baina merezi zuten haiek, **redios!** -Zozoa dirudik batzuetan, **redios**.

redioska *adlag* **redios** esaten. **Redioska**.

reekilibratu, reekilibra, reekilibratzen du *ad* berrorrekatu. Sobera buruko min dutanean ordian joaten niz mendi aldera edo itsas bazterrerat edo, bakartasun batean berriz **reekilibratzeko**.

reenkarnatu, reenkarna, reenkarnatzen da *ad* berraragitu. Ni **reenkarnatuko** banintz obeditzeko nintzateke...

referendum ik **erreferendum**.

referentzia ik **erreferentzia**.

refranero *iz* atsoitiz bilduna. Ondarearen izenean, ikusten duzue, esaterako, El País gaztelerako hazi oneko **refranerotik** "[...]" edota Le Monde "[...]" berreskuratzen.

reggae **1** *iz* jamaikar jatorriko musika-estiloa, hango herri erritmoak rockarekin eta soularekin nahaste ematen dituena. **Reggaea**, duba, jazza, funka eta beste estilo batzuk nahasten ditu koktel bero eta dantzagarrian. Gure musika, giro sargoritsuari ezin hobeto jarria: ragga, dub, jungle, **reggae** gozoa... Hemen musika afrikarra jartzen ditek, eta **reggaea**, hip-hop pixka bat, gurea bezain ona duk haiena ere! **Reggaearen** berotasuna. Bafleetatik **reggaea** entzuten zen lehortzeraino. Bluefieldsen gaude eta moilan ere **reggae** entzuten da. Jon **reggaea** dantzatzen, kanuto bat eskuan; Ane giriekin solasean. Trikitixarekin asko harritu ziren [...]. Baina **reggaea** ere herrikoia da.

2 (*izen baten ezkerrean*) Inguru hartan beti izan du arrakasta Elvisen musikak, ulertzekoa da, beraz, hainbat **reggae** artistak euren ukitua eman izana. **Reggae** doinu batean, honela kantatu zuten: [...]. Absurdoaren bidezko arrazoiketa baten ondorioa, **reggae** airez emana. **Reggae** kantu tradizionalak, batzuk ingelesez eta beste batzuk euskaraz. **Reggae** eta batez ere dub giroetan abiatuta, Massive Attack taldearena proposamen berritzailea izan zen. Adituek "Bob Marley bolikostarra" deitzen dute, **reggae** musika nor nahi bezain hobeki plazaratzen baitu. Larunbat aratsean, toki berean, **reggae** kontzertua Lee Perry-rekin. Ikusgarria aitzin, Steppin'Jogo taldeak **reggae** musikaldi bat eskainiko du. Clement Sir Coxsonen Dodd **reggae** ekoizle ezaguna 72 urte zituela hil da, Jamaikan. *Ke No Falte* **reggae** taldean hasi ondoan, *Etsaiak* taldearekin segitu zuen. Benetako **reggae** gaua.

3 **reggae dub** *The Clash*-en **reggae dub** indartsu hura ekarriko dugu Txireneko uhinetara. **Reggae dub** honen doinuak harrapatu egiten gaitu, ez dugu ukatuko, zertarako?

[3] **reggae doinuak** (3); **reggae musika** (4); **reggae musikaren** (3); **reggae musikari** (3)]

reggaelari *iz* reggae kantaria. Lehen partean: *Root System* taldea (sei euskal **reggaelari**). Irailaren 23an, ortzirale aratseko 9etan, Yassa **reggaelaria** St Laurent de Gossen.

registradora *izond* erregistratzailea. Bizikleten eskeletoak, elektrodomestikoen karkasak, kaja **registradorak**, fregaderoak, sukalde bateriak

regizida *iz* erregezko baten hiltzailea. Traidoreen, **regiziden**, Estatuaren aurka matxinatzen direnen eta gerra garaian etsaien lerroetara pasatzen direnen kasuan bezala.

rekete ik **errekete**.

reklutatu ik **erreklutatu**.

rekortable iz ebakina. Umetako gauzak ziren **rekortable** haiek. Gogoratzen **rekortableak**?

rekreazio ik **errekrazio**.

rektifikatu ik **errektifikatu**.

relax iz psikikoki edo fisikoki lasaitzea, erlaxazioa. Txofanni, hik lasaitu egin behar duk, **relax**. **Relax**, Elpides, zure aldetik pentsa ezazu, arren ezagutu zure burua!

remake 1 iz zinema- edo musika-lan edo kideko baten bertsio berria. Body snatchers, Don Siegelen zientzia fikziozko film arrakastatsuen **remake**-a egin zuen. -Itzulera lazgarria kanpinetik, lapurketa eta garaitikoak, beraz, John Forden *Diligentzia*-ren **remake** txar bat baizik ez zituan.

2 irud/hed Ahazturaz eta **remakez**, memoriak zein ideologiak denak nahastu eta berdindu dira.

remanente izond gelditzen dena. Goazen mementu batez Antartidara, eta han, erradiazio **remanentea**, urteko, ezkorra da, galerakoa, eta noski, lurra eta airea biak hotzak. Enuntziatuak **remanenteak** direla esatea ez da esatea oroimenaren eremuan geratzen direla edo berriro aurki daitekeela eurek zer esan gura duten.

remanentzia iz zerbaiten nolakotasunak irautea. Azterketa honek suposatzen du enuntziatuak kontuan hartzen direla eurei dagokien **remanentzian** (rémanence) eta **remanentzia** hau ez da beti egunera daitekeen iragandako formulazioaren gertaerara jotzea. **Remanentzia** eskubide osoz enuntziatuari dagokio, denboran zehar iraute hori bakarrik une baterako egindako existentzia baten luzapen akzidentala edo zorionekoa izan arren. .

remix iz abesti baten pisten bernahasketa, estudio batean egiten dena abestiari itxura berri bat emateko edo hots kalitatea hobetzeko, eta batez ere abestia dantzagarri bihurtzeko. Bat aipatze aldera, Mad Professor bera, Muguruzaren *Urrun* kantuaren **remix**-a egin zuena. *Danny the dog* filmerako musikara zabaltzen da **remix** eta aldaera alternatiboz osatutako luxuzko edizioan. Soul, rithm'and' blues, eta horien inguruetan hazitako hainbat estilotako abesti ezagunen interes eskaseko **re-mix** baino ez zigun eskaini. CDan, bere kantuen eta beste lagun batzuen (Afrika, Sorkun, Overbass) hainbat **remix** eta bestelako proiektuetarako egindako kantuak sartu ditu

renaniar (*corpusean rhenaniar soilik*) izlag/iz Renaniakoa, Renaniari dagokiona; Renaniako herritarra. Biana beraz orain, "mendixka batean hiri bat", König von Vach hamabosgarren mendeko **rhenaniar** zaldunak erraiten duen arabera.

renano izlag/iz Renaniarra. Kapitalismoaren bi tradizio bereizi behar dira: tradizio anglosaxoiko kapitalismoa batetik, eta **renanoa** edo kontinentala bestetik. Kapitalismo **renanoa**, berriz, ez da horren erradikala. **Renanoen**, flamenkoen, boloñatarren, bretoien, eskoziarren, normandiarren edota horiek guztien oihuak eta kalapitak.

repentismo iz doinu baten hitzak inprobisatzea. Bizitzaren aurreko jarrera baten metaforatzat ere har daiteke **repentismoa**, inprobisazioa; merezi luke gai hori jorratzeak, baina ur sakon horietan sartzea ez da liburu honetako zeregina.

repentista (*orobat errepentista*) iz doinu baten hitzak inprobisatzen dituen kantaria. Ez dakit nik gaiak berak hala eskatzen duelako den, baina bai Kuban eta bai gurean, ikerkuntzara murgiltzen diren gutxietan asko bertsogileak edo **repentistak** dira. Norberarenganako konfiantza beharrezko jarrera da inprobisatzaile, **repentista** edo bertsolariarentzat. Esaterako, Aitor Sarriegi beasaindarrak eta Unai Muñoz lasartearrak kubako **errepentistek** ohikoa duten segidillan egindakoa.

repetitu ik **errepetitu**.

representatibo ik **errepresentatibo**.

reptilineo izond *adkor* Ene memoria sakonagoenari lotua den hizkuntza denez, buru muina **"reptilineoari"** lotua den hizkuntza da euskara

requete ik **errekete**.

requiem 1 iz hilen aldeko otoitza, hil mezetan esaten dena. Defuntuen zerbitzua genuke lardastuko, **requiem** batez opaturik hala hilari atsedean, bakean joaniko arimekin berdinduz. -Heldu da nire **Requiemaren** ordua! -esan nion neure buruari R-ren hurbiltasunaz baliatuz. • Orduan, anai Konradok oso gogoz onartu zuen haren eskaria eta Gure Aita, **requiem aeternam** eta guzti, errezatu zuen.

2 irud/hed **Requiem** filosofiko nihilistiko baten antzekoa da.

3 hil mezaren testua oinarri harturik ontzen den musika-lana. **Requiem**a, garai bateko Europaren hil-kanta. Mozarten azken lana izan zen **Requiem**-a. Berrogei musikariren orkestrak lagundu zion heriotzaren festan, Brahmsen **Requiem** alemanaren zazpigarren atala joz. Gauak ekarritako samin urrunetik sortu da *Campanades a mortis* (*Hil ezkilak*), sarraskiaren testigantza betiko gordeko duen **requiem** gogorra. Negar kantaria, **requiem** konpositorea, hilobi apaintzailea, hileta arropazaina, hilotz banatzailea.

resaka ik **erresaka**.

residentetza *iz* egoiliarren egoera. **Residentetzarako** bozen bigarren txandan iruzurra izan zela salatu eta astebetera, oposizioaren hautagai Viktor Justxenkoren jarraitzaileek Kiev hiriburuko plaza eta kale nagusietan protesta egiten segitzen zuten atzo.

residentzia ik **erresidentzia**.

resignazio *iz* etsipena, etsi ona. Bazen adibidez begirada mota bat damua adierazten ez zuena eta desatsegintasuna adierazten ez zuena eta **resignazioa** adierazten ez zuena eta aukera okerra egin izanaren zalantza adierazten ez zuena eta lotsa adierazten ez zuena, baina apur bat hauek denak adierazten zituen.

reskat ik **erreskate**.

reskatatu ik **erreskatatu**.

reskate ik **erreskate**.

resma *iz* bostehun paper orri tolestuko multzoa. Laster bukatu zuten ia denek, baina nik, amorrutik beteta ikasi bainuen, paper **resmak** eta **resmak** idatzi nituen eta eman ziguten denboraren ia azken minuturaino luzatu nintzen. Aldameneko gelatxo batean, leihorik gabea, burdinazko pieza batzuk eta "**resma**" dozena batzuk, estraza paperetan bildurik.

respetatu ik **errespetatu**.

restaurant (*orobat errestaurant*) *iz* jatetxea. Gero, konferentzia bukatutakoan, ezagutzen ez nuen **restaurant** batera joan nintzen, bakarrik. Orain, seguruenik, hoteleko **restaurantean** egongo da afaltzen. Hire aitak ez nauela nehoiz **errestaurantera** gonbidatu. **Errestauranteko** kontua kreditu txartelarekin ordaindu zuen Cesarrek eta handik lortu zuen Veronicak bere sinadura kontratua faltsutzeko. Aitak hotela bazuen han: behean **restauranta** eta goiko estaian gela bat, lau ohe zituen. Treneko **restaurantean** ari zen langile bati.

restaurazio ik **errestaurazio**.

retikulozito *iz* heldutasuna erabat iritsi ez duen globulo gorria. **Retikulozitoak** globulu gorri berriak dira. Arraunlariek odolean duten hemoglobina, hematokrito, **retikulozito**, proteina eta beste hainbat elementu neurtuko dira, arraunlari bakoitzaren pisuarekin alderatu, eta kirolak berak eskatzen duen esfortzu mota eta intentsitatearekin parekatuta, mugak ezarriko dira. Gorka Gonzalezen tasak **retikulozito** horiek gorputzak bere kabuz ez dituela sortu esan nahi du. Hematokrito eta hemoglobinez gain, beste parametro batzuk ere neurtuko dituzte; besteak beste, **retikulozito** edo proteina maila kontuan hartuko dituzte, eta pisuarekin eta altuerarekin alderatuko dituzte ondorioak ateratzeko.

retokatu, **retoka**, **retokatzen du** *ad* ukituak egin. Ximurrak ezkututzen, ilea ondo txukuntzen, ezpainen gorria **retokatzen**, begietako pintura berrezartzen eta perfume gehixeago botatzen aritu ondoren irten zenean, arrosa sorta bat eta xanpain botila hotza ikusi zituen.

reto-romano *iz* Italia eta Suitza arteko mugako eta inguruetako zenbait eremutan mintzatzen den hizkuntza erromanikoa. Italian lau [hizkuntza], alemana, frantsesa, **reto-romano** delakoa eta italiara ofiziala, Toskanakoa.

retro 1 izond *Bilbop*-ek soinu **retro**-a du, nahiz eta egungo teknologiaz ballatuta grabatu duten.

2 (izen baten ezkerrean) Igandean aldiz, goizago emana da hitzordua, Gérard Luc-en orkestrarekin **retro** dantzaldiarentzat arratsaldeko lauak eta erditan.

retroaktibo *izond* atzeraeragina duena, atzeraeraginezkoa. Igoerak zor dizkigute, **retroaktiboak**, 1997tik dauzkagu kobraketak atzeratuta.

retrobiral ik **erretrobiral**.

retrobisore ik **erretrobisore**.

retrogrado *izond* atzerakoia; atzeranzkoa. Euskara ez baita naturalki baserriar ezjakinen eta apaiz **retrogradoen** hizkuntza, ez lehen, ez orain eta, espero dezagun, ez gero.

retrospektibo ik **erretrospektibo**.

retrospekzio ik **erretrospekzio**.

reuma ik **erreuma**.

reumatiko ik **erreumatiko**.

rhenaniar ik **renaniar**.

rhytm n`blues *iz* aurreko mendeko berrogeietan blues-etik eratorririko musika-estiloa, jazzaren, soularen eta gospelaren eraginak dituena. Reggaearen, **rhytm** n'blues-aren, dancehallaren eta lovers rock-aren elementuekin egiten du bere musika. Etxean altaren bildumako Ameriketako **rhytm** n'blues diskoak entzuten zituen: Sam Cooke, Otis Redding, Marvin Gaye... eta jazz. Ameriketako **rhytm** n'bluesaren eta Jamaikako tradizioaren erdian hasi zen, bada, bere ska eta reggaea egiten.

ribeiro *iz* Ourenseko Ribeiro bailarako ardoa. Gero **ribeiroa** banatzen dugu, eta olagarroa eskaintzen dugu, galegoek bakarrik prestatzen dakiten dastamenari gozo-mina eta hortzari sendo-bera zaion olagarro bikain hori. Taloa, sagardoa, olagarroa, **ribeiroa**, pantumaca eta cava dastatzeko aukera izango da, besteak beste, gune horietan. Txillardegi *[Leturiaren egunkari ezkutua]* Galizian ondu baitzuen, Ferrolgo soldaduskan, 1956an, lanpernak eta **Ribeiroa** lagun.

rictus ik **riktus**.

ridikulizatu ik **erridikulizatu**.

ridikulo ik **erridikulu**.

ridikulu ik **erridikulu**.

rifampicina ik **rifampizina**.

rifampizina (*orobat rifampicina*) *iz* *Mycobacteriaceae* familiako bakterioek eragindako eritasunak sendatzeko erabiltzen den antibiotikoa. Azken 15 urteetan 12 milioi legendarun sendatu dira dapsona, **rifampizina** eta kiofazimina nahastuz osatutako tratamenduari esker. Hipertentsioarengatik hartzen zituen botikien ondorioak indargabetzen ditu **Rifampicinak**. **Rifampicina** botikaren arrastoak ere ez dituztela aurkitu zehaztu zuten azterketan.

rifle ik **errifle**.

riftar *izlag/iz* Rifekoa, Rifi dagokiona; Rifeko herritarra. Mahsudek 1919an eta **riftarrek** 1925ean erakutsitako *expertise* militarren maila lortua duten mugaz bestaldeko barbaroak. **Riftarrek** hain tarte txikiz huts egin zuten ahaleginean arrakasta izan balute, Mediterraneoaren hegoaldeko ertzean Frantziak zuen inperio osoa jarriko zuketean arriskuan.

rigor

1 rigor mortis latinezko esapidea, gorpuak jasaten duen zurruntasuna adierazten duena. Muskuluetan normalean dagoen ATParekin, segundo batzuetako esfortzua baino ez litzateke egin ahal izango. ATP kopurua gutxituz gero, zurrundu egiten da muskulua: **rigor mortis** delakoan, adibidez. Gauean zehar, **rigor mortis**-ak zurrundu egin zituen gorputzak. Eguzki beroak lehortu egin zuten Setheren soinekoa, zurrundu, **rigor mortis** bezala.

rigorista *izond* dizipilina eta moral kontuetan oso zorrotza dena. Hain baita eroso **rigorista** izatea boze!

riktus (*orobat rictus*) *iz* ezpainen uzkuadura, barre azala edo saminezko egoera adierazten duena. Ezpain ertzean **riktus** bat ote zuen iruditu zitzaizun. Martak bere orbitatik aterata zeuzkan begiak eta bere **rictusean** gutxitan sumatzen zitzaizun ezpain-dardara bat azaleratzen zen

rima ik **errima**.

rimel ik **errimel**.

rimeldun ik **errimeldun**.

ring *iz* lauki goratua, hiru soka lerroz itxia, boxeolariak eta borrokalariek erabiltzen dutena. Lurretik metro t'erdi goratua zegoen **ring**-aren zoru ertzean zegoen Zurrutas, beso biak beheko sokatik eskegita. Hilketaren agertokia hesi batekin ixten ari ziren, **ring** bat sokarekin ixten den bezala. Gabarra baten gainean dago paratuta **ring**-a. Cassius Clayk, konbatea hasi orduko, erdi dantzan paseatu zuen Madison Square Garden ikaragarri hartako **ring** argitsua. Albo batera utzi zituen gimnasio **ring** biak eta zenbait punching-ball dantzari, lurrera begira. nik, nekien moduan egiten nuen dantzan **ringean**. Pixkana-pixkanaka, arinago zebilzkidan oinak **ring** gainean. Borrokarik gogorrenak ez omen zituen borrokaleku gainean egiten, eta sudur txapal hura ez zela **ring** baten gainean jasotako kolpe txar baten ondorioa. Lau txakur txikiren truke igotzen zen **ring** gainera, kolpe oldearen esperoan. **Ringetara** itzuliko da, azken hamalau hilabeteetan borroka bakarra egin gabe egon ostean. Orduan, Peppone bera igo da **ringera** eta mutur-joka hasi da

garailearekin. Legez kanpoko haurdunaldi-etenak egiten ziren kirofano bateko fokua zirudien gehiago **ring** gaineko hark. Roberto betiko lekuan zegoen [...] **ringeko** izerdi lurrundua usnatzeko aski gertu. Bilboko boxing bat kenduta hura zen Bizkaia osoan **ring** pareta zuen bakarra, eta une hartan animazio handia zegoen borrokarako laukietako nagusian.

[3] **ring** gaineko (3)

rinitis *iz* sudur zuloetako muki mintzaren hantura. Sudur-barrunbeetako mukosaren hantura da **rinitisa**, eta, gehienetan, gehiegizko muki jarloarekin batera agertzen da. Umeen %15ek dute **rinitis** alergikoa. Asmaz, **rinitisaz**, eta laringeko minbiziaz.

ripio *iz* neurtitz lerroa osatzeko betegarria. **Ripiorik** gabeko soneto bat izaten da, eskuarki, baina oso-osorik **ripio** hutsa dena: hots, sobrakin bat, alferrikako den zerbait.

risotto (*orobat rissotto g.er.*) *iz* italiar janaria, oinarri gisa arrosa duena. Arrozari erantsitakoa nolako, **risottoa** halako. -Eragiteko moduan datza **risottoaren** gakoa. Kirtenik gabeko zartagin batera aldatu **risottoa**, gazta parmesanoz hautsezatatu, azpil batean jarri dena, eta bere izter gainean ipini zuen azpila. **Risotto** platerkada batez gain, lau garagardo hartu zituen hozkailutik. **Risottoa** zerbitzatu zuen, ondo krematsua. **Risottoak** eragindako gogoetek eta bazkalosteko digestioaren murmuia arindu beharrak Giardino Realera eraman naute.

rissotto ik **risotto**.

ristretto *iz* kafe hutsezko harraldi txiki kontzentratua. Ez diot inori inoiz **ristretto** hitza entzun Italian kafe bat eskatzeko, inon ez dute kafea han bezala egiten, hain kantitate txikian, hain kontzentratuta, **ristrettoa**. Norak beti esaten zuen Portugalekoa are hobe zela, ez dakit.

ritual ik **erritual**.

rivoflabina *iz* B2 bitaminaren izena. Gelatinazko kapsula bat B2 bitaminaz (**rivoflabina**) bete zuten, eta ikusi zuten gelatinak babestu egiten duela intsulina, harik eta hesteetara iristen den arte.

rizino *iz* zuhaixka hosto-handia, fruitu arantzatsuak eta hazi oliotsuak ematen dituena. Ez dira, hain justu, politikak kontzertatu dituzten istorioak, jende egurtuarenak, hortzak estututa litro bat **rizino** olio irenstera behartu eta agonia makaleko orduak hesteak bihurriturik sufriztera derrigoritutako jendearenak.

roastbeef (*orobat roast(-)beef eta rosbif*) *iz* behi aragi gutxi errea, xerretan zerbitzatu dena. **Roastbeef** hotz on askoa. **Roast**-beef gero eta erreago baten kolore aukeran belztu xamarra hartzen zuen britainiar hil-hurrenaren aurpegiak. *Ham and eggs*, salami errazio bat, **roastbeef** errazio bat, bi arrautza katilu batean... Indian ehun mila **rosbif**-jale eta brandy-sodazale britainiarrek arraza ario bereko berrehun eta berrogeita hamar milioi barazkijale urzale mendean eduki zituzten.

robot (221 agerraldi, 22 liburu eta 69 artikulutan; *orobat errobot* 9 agerraldi, 6 liburu eta 3 artikulutan; *Hiztegi*

Batuan robot agertzen da) **1** *iz* giza itxurako makina, higitzeko eta aritzeko gai dena. ik **automata**. Agian badaude munduak non Greta bezalako izakiak **robotak** diren. Izaki sexugabe urdinak dira, **robotak** iduri. Lantegian **robot** bihurtzeko patuaren aurka borrokatzean, sindikatuetan **robot** gisa jarduteko patua ezarri zioten beren buruari. Nik ez nion aldizkari ilustratuek irudikatu ohi dituzten **roboten** antzekorik aipatu, lastertasun handiko kalkulagailua baizik. **Robot** bertsolaria zen orduko hartan Egaña, Lopategik egina hain zuzen ere. Bi mila urte gizatasun, bi mila urte jakinduria, zakurkeria, ilusio, oinaze, zer eta, azkenean **robot** itxurako haur kontsumitzaile huts baten lortzeko. Zuek muskulua besterik ez duten **robot** horiek desio dituzte, noski. **Errobot** baten moduan erreakzionatu zuen Josebak, arimarik gabe.

2 egiteko eta eragiketa jakin batzuek gizakiaren orde egin ditzakeen mekanismo automatikoa. Batetik gizakiak eta bestetik **robotak** eta androideak bereizten zituen muga ezabatua dago, eta gizakiek ahaztua dute gizaki direla. 'Spirit' eta 'Opportunity' **robotak** orain bi urte iritsi ziren Martera, NASArekin eskutik. Txorizoak, ordenagailuak edota autoak ekoizteko **robotak**. Ekoizpen kateetarako **robotak** saltzen dizkie autogileei: Renaulti, Fordi eta besteiei. Da Vinci **robotak** hiru beso artikulatu ditu, medikuaren eskuturrak egin ezingo litzukeen mugimenduak egiteko. Kirurgialariak kontsola baten bidez gidatzen du **robot**a. Entzun zaitut beti **robot** antzeko makina horiek langileak kentzen zituztela marmaratzan. Lana aurrezten duten ondasunak (**robotak**, ordenagailuak eta planta automatizatuak, besteak beste). Etxean landareak ureztatzeko **robot**a egin nahian zebilela azaldu zigun. Urertzean garabiek, **roboten** antzera baldar, euren atzapar erraldoiak sartzan zituzten merkantzi ontzietan. Nolanahi ere, oro har, **robotaren** erabaki ahalmena txikia da. Atzo **robot** urpekarri bat eta Frantziako fragata bat salbamendu lanak egiten hasi ziren.

3 (*hitz elkartuetan*) **Robot** konpainiako Ikuo Nishiok Onimusha aurkeztuko du, introari esker sari ugari jaso dituen jokoak. **Errobot** erretratua eginez gizon hori imajinatu nahi izan nuen. * Giza **robot**a zirudien.

4 (*izen baten eskuinean*) Irakurtzen ari zarelarik, ukitu egin ditzakezu bahitzaileak eta bahitua, ia baita poliziaren argazki **robotetako** *femme fatale* hori ere. Lolak berehala egin dio erretratu **robot**a: aurpegi borobila, bibote zabala... Lekuko deskribapenak oinarritzat harturik susmagarrien erretratu-**robotak** osatzeko, [...]. Kamera-**robot** batzuek argiztatu eta filmatzen dituzte agertoki horiek, eta aldi berean agertokietako espazioak hainbat ikuspuntutatik erakusten dituen pantaila handian proiektatzen.

[3] **opportunity** **robot**a (4): **robot**a askatuko du (4): **spirit** **robot**a (5)

robotarekin harremanetan (3)

robotika (*orobat errobotika g.er.*) **1** *iz* robotak diseinatzen eta egiten erabiltzen den teknika. Ikerketetan **robotika**, bioteknologia, analisi optikoak eta informatika erabiliko ditugu, eta horrela, informazio zehatz eta azkarra lortuko dugu. ESTIA eskolan apailatzen dituzte ingeniariak hiru berezitasunetan: konzepzioan, **errobotikan** eta logistikan. Ekoizpen ereduak «findu» dituzte euskal enpresek eta «gero eta eskarmentu handiagoa» daukate, **robotikan** esaterako.

2 (*hitz elkartuetan*) Urte batzuk badira Zientzia Museoa **robotika** ikastaroak antolatzen hasi zela. John Mankins NASAKo Giza Teknologia eta **Robotika** Departamenduko zuzendaria.

robotiko *izond* robotena, robotei dagokiena. Da Vinci, bihurtzeko ebakuntzak egiteko sistema **robotikoa**. Erakusketaren gainerako guneak tresneria elektriko eta elektronikoa, manipulazio [...] **robotikoari**, tresneria hidrauliko eta pneumatikoari eta metrologia eta kalitate kontrolari eskainiko dizkiete.

robotizatu, robotiza, robotizatzen **1** du *ad* roboten bidez automatizatu. Beren aspaldiko etsai ezaguna, entrepreneur pribatua bera ere, orain arautua eta **robotizatu** zegoela desagertzeko zorian.

• **2 izond** robotena bezalakoa bihurtua. Eskukoarekin saiatu da, baina andra baten ahots **errobotizatuak** markatutako zenbakia estaldurarik gabe edo itzalita dagoela erantzun dio.

robotizazio (*corpusean errobotizazio soilik*) *iz* roboten bidezko automatizazioa. Iraultza mikroelektronikoak - hots, informatizazioak, automatizazioak edota **errobotizazioak**- produkzio modu berriak ahalbidetu ditu.

rock 1 *iz* rock-and-rolla. ik beherago **7**. **Rocka** badago sektore batzuetan, baina cumbiak, rumbak, merengeak dira nagusi. Estilo horretatik abiatu eta blues, *rhythm&blues* eta **rock**-aren bidea zabaldu zuten Europa zaharrean. **Rocka** harrotasunarekin aldarrikatu behar da. **Rockeko** izar baten fama bildu zuen. Kulturaliki *Sex Pistols* eta **rockaren** mugimenduaren inguruan sortutako belaunaldikoa. Duela urte batzuk modan jarri zen **rocka** elektronikarekin uztartzea. Ez omen da zure aitaren gustukoa zure **rock** ibilbidea. Laugarren diskoarekin, **rockera** eta bluesera gerturatu nahi izan du Keuk. **Rockarenganako** zaletasuna hark piztu zigon. Jendeak bazkari legea egin, eta **rockaren** museoa ikusi nahi zuen.

2 (izenondoekin) Zubia egina da hor, folk-etik rock-erat, eta aski laster **rock** gogorrerat. **Rock** klasikoa bizirik eta osasuntsu dagoela. **Rock** epikoaren gailurra izan zen 1987an. 80ko hamarkadako **rock** ilunena. Abangoardiako **rock** emozionala garatzen du. Hegoaldeko **rock** sutsua gauzatzen du banda honek. XX. mende amaierako pop eta **rock** alternatiboari buruzko azterketa. 'Power-pop'-a eta **rock** akustikoa. 70eko hamarkadako **rock** psikodelikoa dute iturri nagusi. Ni lehenago **rock** sinfonikoaren atzamar likatsuetan nongoen harrapatua. Bi iturri nagusitatik edaten du taldeak: **rock** gotikotik batik bat *Sisters of Mercy* eta *The Lords of the New Churchetik* eta dantzarako **rock** industrialetik. **Rock** erradikalaren garaian zenbait jende deslotu egin zen euskal musikatik, politikaz gehiegi kargatu zelako giroa. **Rock** progresiboaren eta sinfonikoaren alorrean egin da ezagun Bruford Yes, *Genesis* eta *King Crimsonen* aritu da.

3 (hitz elkartuetan) Zororik gabeko zoroetxe abandonatu bat, drogamenpekotasuna gaintzeko **rock** izarrek hartzen dituen ospitale sotila. Lehen **rock** abeslari eta taldeak (Niko Etxart, Errobi, Ruper Ordorika). "Guns and Roses" izeneko **rock** taldearen kantua zen. Hertzainak **rock** taldearen kantak. Geroago **rock** musika deituko zen musika hura zen, haren aitzindaria, esan dezagun. Laster etsi zuen erietxean, lagun baitzituen han bere **rock** diskoak eta gitarra. Pop eta **rock** festa San Adrianen. **Rock** maratoiak egin zituzten Durango herriko hiru gunetan. **Rock** Gauak denetan antolatzen zituzten! **Rock** oinarriarekin gizarteari lotutako aldarrian ahotsa baino ez dira euren kantuak. Baxu-bateria-kitarra-ahotsa ohiko **rock** egituraz haratago beste formula ez hain higituak probatuz arriskatu. Zati batzuk oso-oso geldoak dira eta beste batzuk **rock** ukitua ere badutela esango nuke.

4 (izen baten eskuinean) Captain Nemo taldeak punk-**rock** eta hardcore erritmoz osatu du bere lehendabiziko diskoa. Saio berezi honetan ohiko funk-**rock** sutsua entzun genuen. Folk-**rock** musikaren izarrek hirugarren kantuan errepertorioa aldatzea erabaki zuen eta publiko gehiena hotz samar utzi zuen. 50eko hamarkadako blues-**rock** doinuekin jantzitako disko interesgarri mordoa. Aurretik ere country-**rocka** egina genuen Time between kantuarekin. Hard-**rock**, punk, blues, country eta folkaz elikatzen den musika. Garaje **rocka** eta acid **rocka** dute inspirazio.

6 pop-rock Berehalaxe antzematen zitzaion musika mota hari, halako kutsu islamiarra nahasten baldin bazen ere **pop-rock**-etik harturiko zenbait erritmo eta doinurekin. Etxebarria parkean, **pop-rock** kontzertu nagusia izango da. Gaur egungo euskal **pop-rock** musikaren egoera aztertzeko. Jazz eta blues doinuei **pop-rock** ukitua ematen diete. *Dunkelheit* taldeak irabazi du Donostiako **Pop-Rock** Lehiaketa.

7 punk-rock (orobat punk rock) Betiere punkaren, hardcorearen eta **punk-rockaren** eremuan. *New wave*-aren sofistikazioa (*Don't fall in love*), **punk rockaren** berehalakotasuna (*She's drugs*) eta Eskandinaviako taldeen zorrozatasuna (*Invisible*) biltzen ditu. «**Punk rocka** hil da», adierazi zuen Gary Kurfist *The Ramones* taldeko ordezkariak. Guk ez dugu **punk-rock** melodikoa bakarrik entzuten, badugu beste eraginik. **Punk rock** talde mitikoko kidea.

8 punk-rocker punk-rock jotzen duen musikaria. Zein entzule nahiago duzu: 80ko **punk-rocker** gazte bat ala BECera Joan den 45 urteko guraso bat?

7 rock-and-roll XX. mendearen erdialdean sortu zen musika eta dantza-mota, doinu bakunak eta eritmo oso markatuak erabiltzen dituen, eta gitarra elektrikoekin eta bateriarekin jotzen dena. **Rock and rollak** bizia salbatu zion. Disko honen atzean **rock-and-rolla** dago. Musikari ugari Memphisko Sun estudioetan bildu zen, **rock-and-rollaren** etxean. Hasiera-hasieratik 50eko hamarkadako **rock-and-rollaren** jarri zuen arretoa Paul Fenechek gidatutako hirukoteak. Cosmos delako lokala nabe bat zen, **rock and rolleko** taldeek jotzen zuten nabe bat. *Fillmore East*, **rock-and-roll** areto ospetsua. Argazkiak beti mugituta sortzen dituen **rock-and-roll** talde bat. **Rock-and-roll** eta punk doinuak dira nagusi.

9 rock-punk Aldi berean funk musika ona ere gozatzen ahalko da eta usaiako beste guziak, tradizioaletik **rock-punk**-erat.

[3] antzinako **rock** (3); blues eta **rock** (3); blues **rock** (6); euskal **rock** (18); folk **rock** (10); funk **rock** (3); hard **rock** (10); musika **rock** (4); pop eta **rock** (6); pop **rock** (55); pop **rock** atalean (3); pop **rock** lehiaketa (15); pop **rock** musikaren (4); post **rock** (6); punk **rock** (9); **rock** abeslari (3); **rock** amerikarraren (3); **rock** and roll (36); **rock** and rolla (18); **rock** and rollak (10); **rock** and rollarekin (3); **rock** and rollaren (17); **rock** atalean (4); **rock** blues (8); **rock** disko (4); **rock** diskoa (3); **rock** doinuak (4); **rock** eta pop (3); **rock** gogorra (9); **rock** gordina (3); **rock** jaialdi (5); **rock** jaialdia (8); **rock** jaialdiak (4); **rock** jaialdian (15); **rock** jaialdiaren (11); **rock** jaialdiaren hirugarren (3); **rock** jaialdiko (3); **rock** kontzertu (14); **rock** kontzertu bat (5); **rock** kontzertua (7); **rock** lehiaketa (16); **rock** lehiaketa taldeak (10); **rock** melodikoa (3); **rock** musika (10); **rock** musikaren (13); **rock** n roll (20); **rock** n rolla (5); **rock** roll (5); **rock** sutsua (6); **rock** talde (24); **rock** taldea (10); **rock** taldeak (7); **rock** taldearen (6); **rock** taldeetan (5); acid **rocka** (3); euskal **rocka** (3); hard **rocka** (7); post **rocka** (3); punk **rocka** (5); country **rockaren** (4); euskal **rockaren** (7); post **rockaren** (3); punk **rockaren** (5); **rockaren** historiako (4)

rockabilly 1 *iz* rock and roll mota, countryaren eragin nabarmena duena. Zaila baita popa, rock esperimentala, zarata, **rockabillya** eta doinu dantzarriak nahasten dituen proposamena definitzea. **Rockabillyaren** errege Robert Gordonekin jo ostean, *Legendary Blues Band* taldearekin bi disko grabatu zituen. Bill Haleyk, Little Richardek eta **rockabillyaren** sustatzaile ugariak. Bilbop aurreneko lanaren eragin esparrua zabalduz, jazz, **rockabilly** eta surf doinuak hartu dituzte aintzat. musikari bakoitzari behar duen espazioa uzten dio, batez ere Raul gitarra jotzaileari, beti swing eta **rockabilly** estiloen artean.

2 (izenondo gisa) Mutil eta neska **rockabilly** batzuk ikusi genituen entzuleen artean.

3 *iz* pertsona rockabillya. Zapata zuriak dituen **rockabilly** gaztearekin gurutzatu da: nortasuna behar du munduan barrera zapata zuriekin ibiltzeko, pentsatzen du.

rockanrol (orobat rokanrol) *iz* rock-and-rolla. Trikitixa zen garaiko **rockanrola**; emakume horiek dantzan ikusita, konturatuko ginatke Elvis Presleyren gerri-mugimenduak txorakeria hutsa zirela, eta heavy metalkideen kontorsioak mugimendu basatiak, ez arte eta ez grazi.

rocker 1 izond rock-and-rollaren oso zalea denari dagokiona. Heldu den larunbatean festibaleko emanaldirik **rockerre**na eskainiko dute *Detroit Cobras*, *Duke Spirit* eta *Doctor Explosio*nek.

2 punk-rocker ik **punk 8**.

rockero (*orobat roker*o g.er) **1** iz rock talde batean jotzen duen edo rokaren oso zalea den pertsona. Lope deitzen diogun **rockero** zahar hau Akelarreko kantaria izana da. Entzun dut kontzertu alternatiboetan arrakastarik itzelena lortu duen **rockeroa** globalizazioaren aurkako ideiak botatzen. Epoka horretako **Rockeroek**, beren eguzkitako betaurreko beltzekin, euskaldunak izateko duintasuna eskaini ziguten. Ospe handia izan du Thomas poetak **rockeroen** artean. **Rockero** zaharrak hil egiten dira, eta txarrena da **rockero** gazterik ez dela jaiotzen.

• **2 izond rockarena, rockari dagokiona.** Doinu **rockeroak** bilduko dituen disko berria kaleratuko du Elvis Costello musikari ingelesak. Kantuari tonurik inozoena eta **rockeroena** ematen dakien abeslaria. Guk punk jarrera dugu eta gure abesteko era **rockeroa** da. Direla saio tematikoak (erotikoak, umore beltzezkoak, pasotak, **rockeroak**...), direla antzerki gisako "tramak", formatu txikiko saioak izan ohi dira, hirietako pubetan eta egiten direnak. Diskoa baino **rockeroagoak** izango dira kontzertuak.

[3] **rockero zaharrak** (3)

rocklari iz rockeroa. Haren kantakereak eta ahots tinbreak bere sasoiko **rocklariak** be harriturik eukazan.

rockzale (*orobat rock zale*) **1** iz rokaren oso zalea den pertsona. Musikazaleek eta zehazki **rockzaleek** kudeatzen dute, eta, adierazi dutenez, *Noise on Tour Rock* 2006 jaialdia antolatzeo aukera ere ia kasualitatez sortu da. Ez naiz **rockzale** amorratua baina gustatzen zait, bai.

2 (izenondo gisa) Kantu zuzen eta **rockzaleak**.

rodastar izlag/iz Rodasekoa, Rodasi dagokiona; Rodasko herritarra. **Rodastarrek** Kallasi eskatu zioten presta zezala bere makina beste hiri-setiatzaile haren kontra. "Jupiterrek", dio hark, **"rodastarrak** maite zituen, eta aberastasun handiak eman zizkien".

rodela ik **errodela**.

rodio iz platinoaren antzeko gai bakuna, metal zuria, gogorra eta hauskorra (Rh; at. z. 45).

rodopsina iz erretinako bastoien diskoetan dagoen proteina. **Rodopsina** da (*ikusmen-purpura* ere esaten zaio batzuetan) horretarako material sentikorra.

rogazione ik **errogazione**.

rokanbolesko *izond* bitxia, sinestezina, xelebrea. Halakoa izan baitzen gure arteko historia, eta halakoak gure maite-kontuak: hain absurdoak eta hain **rokanboleskoak**...! Luvinorenak, ostera, betile **rokanboleskoak** ziren eta, Matiasen ustez, atzeko aurrera zeuden jarrira.

rokanrol ik **rockanrol**.

rokero ik **rockero**.

rokodromo 1 iz eskalada murru artifiziala. Egia da neguko eskalatzaille on ugari dagoela, eta **rokodromoetako** boom-ari esker gero eta eskalatzaille hobeak daudela. Baionan egin diren lanak eta dagoeneko aurrikusi diren egiturak ekartzen ditu Grenetek gogora, hala nola trinketea, ezker pareta, eskaladarako **rokodromoa**, tenis zelaia, gimnasioa eta musikarientzako gela. **Rokodromoa**, gimnasioa, taberna eta kontzertuetarako gunea dauzka. Dena den, bost egun geroago Ariznabarrako **rokodromoan** aurkitu zuten, hankak zinta itsaskorrez loturik.

2 rokodromoan egiten den lehiaketa. Goizean hasi eta ilundu arte, Gazte Egunean antzerkia, herri olinpiadak, erakusketak, bazkaria, parodiak, kontzertuak, kalejira, **rokodromoa**, bertsoak, zirkua, kale animazioa, drogen analisia... izan ziren bost gunetan.

rokume iz Oskola haustear zegoen, eta ordurako **rokumea** mokoa agertzen hasia zen. Nirekin ontziratutako merkatariei arrautza ez ukitzeko aholkatu nien, baina haiek aizkorakadaz apurtu zuten, eta **rokumea** erretzeari ekin zioten. **Rokumearen** aita-amak izango zirela pentsaturik, tximistaren pare ontziratu ginen.

rol 1 iz egoera jakin batean norbaiten duen betekizuna. ik **paper 16; betekizun**. Ongi ulertzeko **rol** edo eginkizun hori, ekintza indibiduala gairatu behar da. Bere **rola**, sukaldeko hizkerak soziologoek solaskeriarri mailegatu dion hitza hobetsiz gero. Poetak ez du engoitik zeregin (**rol**) horretan zer eginik. Halako nortasun-eraldaketa eta -berrantolaketak gu guztion baitan gertatzen dira, egunean zehar, **rol** nahiz ageriko nortasun batetik beste batera aldatzen garenean. Garapenaren **rola** eboluzioan. Esperientziak bere **rola** betetzen du, baina modu eratorrian. Zer **rol** bete du, bada, emakumeak? Momentu honetan, **rol** hori jokatzeko dagokit. Errepresorearen **rola** jokatu? Gizonek **rol** bat jokatzeko eta emakumeek beste bat. Gizarte eragileek zer **rol** jokatu dute bake prozesuan? Zernolakoek **rol** hori jokatzera behartu izana ez da nire errua. Tribuak ezagutzen eta onartzen duen **rol** bat hartzen baduzu, ez dago arazorik. Emakume txintxoaren **rola** hartzen zuen, baina matxoa izateari utzi gabe. Adostuta datoz, **rolak** banatuta. Botere eta mendekotasun harremanetan oinarritutako **rolak** banatzen. Ni primeran identifikatzen nintzen sadomasokistaren **rolarekin**. Emakumezko idazlearen **rola**, aurrerantzean, zein izango da? Zer **rol** du ikastolak herrigintzan? Zein **rol** izan behar dute hedabideek gatazkan? Geureganatutako **rolek** agintzen ziguten nik egin behar nuela aurrerako urratsa. Ume hori autonomiaz jantzi ahala, amaren esneak bere **rola** gaitzen du. Gustura zaude **rol** horrekin?

2 (izenondoekin) Diruak betetzen duen **rol** nagusia truke bidea izatea da. Betetzen duzun **rol** garrantzitsuak jabetzen zarete? **Rol** inportante bat jokatu nahi dugu. Bazter utzi nuen haatik **rol** goresgarri hura, aingeru kontsolatzailearena hartzeko. Inork ez zuen susmatu ere egin Ivan Ogareff **rol** gorrotogarria jokatzeko ari zela, inork ezin zuen igarri tsarraren mandatari ustezko hori traidore bat besterik ez zela. Inor ez da mundura sortzen **rol** sexual zurrin batekin. **Rol** zaila dute, baina asko egin dezakete. Zientzia-ikerketaren joanetorrian anomaliak [...] jokatzeko duten **rol** epistemologikoa ahaztu egiten da.

3 (hitz elkartuetan lehen osagai gisa) Delako "**rol**-joko bat" izan zitekeela esan zuten batzuek. Masturbazioan ere gertatzen da sexuen arteko **rol** bereizketa. Ordura arte biek ametituriko **rol** banaketa -Enrike azalpen ugariak ematen, etorriak eman ahala, eta Gabin haiek entzuten- aldatu egin da gaur. Lege proiektuak ez du eskubidea bermatzen, ezta ere emakumeen zaintzarekiko **rol** aldaketa.

4 (hitz elkartuetan bigarren osagai gisa) Irakasle **rolean** erabat sarturik. Adinez eta pentsaeraz ikusle eta kontalari **rola** betetzen duten bi pertsonaien arteko aldea ere ez da makala. Poliziak eta epaileek pertsona arriskutsu izendatu nauten mugimendu politikoa

jakin batean dudán buruzagi **rolarengatik**. -Hori badaki -erantzun zion tsarrak-, baina ez daki Ivan Ogareffek, errebolitari **rola** ez ezik, traidorearena ere jokatu behar duela. kontsumitzaile **rola** betetzen duten gaixoei. Maitale eta ama **rolak**, biak batera egitera behartua. Generoa ideologiak erakitako zerbait da, gizonetako edo emakumezko jaiotzeagatik izan beharreko gizarte **rolak** zehaztu eta betikotzeko.

5 antzezlan edo film batean, pertsonaia baten parte. ik paper 14. Komedia batean beldurrez dagoen pertsonaiaren **rola** jokatzin zuen bete-betean, atseginaz. Hollywooden horrenbeste maite duten **rol** horietakoa bete du Seymour Hoffmanek *Capote*-n. Antzerkira moldatzean nik erantsi ditut **rol** horiek. Moreno sopranoak etekina ateratzen zion Museta kaskarinaren **rolari**. Errepertorio zabala menderatzen du Hendricksek; orotara, hogei opera **rol** interpretatu ditu, eta horietariko hamabi grabatu ditu.

5 (izenondoekin) Rol txiki bat dauka filmean. **Rol** nagusiak ez izan arren, hitz egin behar duen pertsonaiaren bat falta zaigu oraindik. Emakumezko aktoreak **rol** nagusian diren 45 film emango dituzte atal horretan. Egun berean baitzen Syria-aren proiektioa, George Clooney **rol** nagusian duen thriller erakargarriarena. Gauza bera gertatu zen Moore baxuaren lanarekin, Iago gaizkilearen **rol** konplexu eta luzean. **Rol** komikoa egingo dut, Izaskun Kintana bilbotar sopranoarekin batera. Elizaren historia irakurrita, harrigarria iruditzen zitzaidan zer nolako **rol** itsusia ematen zieten Dolcinori eta Serveti.

[3] oso rol garrantzitsua (3); rol aktiboa (5); rol bera (3); rol garrantzitsua (24); rol garrantzitsua duela (3); rol garrantzitsua jokatu (7); rol garrantzitsua jokatzin (4); rol nagusia (13); rol nagusia jokatu (3); rol nagusiak (3); rol nagusian (7); rol sexualak (3); rol txiki bat (4); zein rol (5); zer rol (9); zer rol jokatzin (3)

beharreko rola (3); bere rola (15); bere rola bete (3); bere rola jokatzin (4); emakumearen rola (4); emakumeen rola (3); funtsezko rola (10); funtsezko rola betetzen (3); jokatzin duen rola (5); nagusiaren rola (4); nire rola (3); pertsonaiaren rola (8); poetaren rola (3); protagonistaren rola (3); rola bete (10); rola bete du (3); rola beteko (3); rola betetzen (14); rola betetzen du (5); rola betetzen dute (3); rola egin (5); rola egin zuen (3); rola egiten (4); rola garrantzitsua (3); rola hartu (3); rola hartzen (3); rola izan (4); rola jokatu (18); rola jokatu behar (3); rola jokatu beharko (3); rola jokatu zuen (7); rola jokatu (6); rola jokatzin (17); rola jokatzin du (4); rola jokatzin zuen (3)

emakumeen rola (3); ezarritako rola (3)
bere rolean (4); pertsonaiaren rolean (4); rolean ariko da (4)
genero roletan (3)

rollo¹ 1 iz adkor kalaka; kontu aspergarria; kontua. Jefearen bere **rolloarekin** ari zaio: aldizkariaren linea, moda edonoren bizitzan sartu behar dutela, eguneroko bizitzan txertatu eta ez dakit zer. Eta ondoren, Martari botatuko **rolloaren** antzekoa errepikatzen du, aldizkariaren ideario, helburu eta abarrez. Nire **rolloa** etenaz, galdera bat egin zidan zuzen-zuzen: [...]. Zeramika egiten hastea **rollo** bat zen eta puntua berriz, Jesus, puntua! Lehenago..., mutil horrena gertatu baino lehenago, esaten zuen ez zuela maitemindu nahi, maitasuna kikaputza eta **rollo** bat zela. Besteak ez zuen ulertuko eta berriz ahoska zezala eskatuko zion, eta nongoa zen, eta *spelling* egin zezala, eta galderak, eta **rolloa**. Hiruror artean **rollo** ona egoteko, ezta? -Barkatu; hau... hau **rollo** txar bat da: zure atzetik ibili beharko banu bezala. **Rollo** politikoetan sartuta ez zegoen taldeko ia bakarra, insumisoz gainezka zegoen koadrilan miopiagatik libratu zen alproja. Hasieran, ni han nengoela ohartu eta gaztelaniara pasatzen ziren, errespetuz-edo, baina nik esan nien egiteko lasai katalanez, gustura aditzen niela, euskaldunon **rollo** hori, badakizu.

2 maite kontua. Neskekin **rolloak** izan, esan nahi duzu. Orduan, neska, tipo honetaz bastante aspertuta dago, eta futbolistarekin **rolloa** bilatuko du. Etxekoak maite izanda, kanpoan **rollo** bila dabilten gizonetako modernoek protagonizatzen dituzte ipuin hauek.

[3] **rollo bat** (3); **rollo txarra** (7)

rollo² ik errolo.

romano iz erromatarra. Monumentu kontuetarako oso **romanoa** naiz.

romeokardia iz Romeokardia ez baita erraz sendatzen den gaixotasuna, itxura batean... Zoaz, bai, baina ez ahaztu zu zeu zarela zeure lehenengo gaixoa eta zeure burua ere zaindu beharko duzula, **romeokardiak** jota segitzen duzu-eta.

ron (orobat rum g.er.) 1 iz azukre kanaberaren zuku destilatuz egiten den edari bizia. Yucateca garagardo bikain baina ordurako ahituaz aparte, **rona** besterik ez zegoen Palenquen, ikaragarri txarra. Lehenbizi, edontzia ur beroz betetzen zuen; gero, azukrea jarri ondoren, **rona** isurtzen zuen tantaz tanta limoi xerraren gainean, urarekin ez nahasteko moduan. **Ronak** abantaila zera du, ez duela garagardoak bezala izerdirik eragiten. Hator **ron** pixka bat edatera Ana Erreginaren Errebantxara. Beheko tabernan **rona** eta kokakola edaten aritu naiz eta tabernariarekin hizketan. Behar bada **ronaren** eragina izango da. **Ron** oneneko kubatak, ginebra garestienaz egindako ginkasak. Ez zion muzinik egin kolari erantsi nion **ron** merkeari, eta agur labur batez urrundu zen. Barruan daukadan **ron** bizigarriari nesken ukitu leunak azaleratu dizkidan sentipen kilikagarriak gaineratzen zaizkio. Gabriel Irisarrik ikusiak zituen edari-saltzaileak, **ron** barne-pizgarri saltzaileak batez ere, eta gozoki-saltzaileak, jende artetik oihuka.

2 (neurriekin) Sutautez nahasiriko pinta bat **ron** irentsarazi zion bakoitzari. Bi barrika **ron**. Orduan, Knot jauna otzan makurtu zen; baina uko egin zion bere **ron**-pitxerkadari.

3 (hitz elkartuetan) Ron gaua izango dela susmatzen du, hori hasteko. **-Ron** ttantta bat, aita. Kearney jauna ez tulak penatzen zuenean, lumatzako ohazal bat jartzen zion Kearney andreak oinen gainean eta **ron**-pontxe sendo bat egiten zion. Bibliak, **ron** upelak, argiontzia, aurpegia belzteko betuna. Banuen **ron** botila bat ere, bizpahiru baso edan nituen hartatik, eta nire egoerak barre eragin zidan. **Rum** basokaden artean istorioa kontatu zidanak ez zien elkartrukeen xehetasunei ardura handirik eskaini. Zatozte **ron** xorta bana hartzera. **Ron**-errazio bikoitza ateratzen digute, eta istant batean berotu naiz. Zegokion galleta eta **ron** anoa izendatu zioten, etorkizuneko harrapakinen bere partearekin batera.

[3] **ron botila** (13); **ron botila bat** (6)

rondo 1 iz lelo nagusia hainbat aldiz errepikatzen den eta bigarren mailako leloekin nahasten den musikalan dotorea. **Rondo** erara idatzitako hirugarren pasarteak [...].

2 irud/hed Meategi kontuzko paperen jirako **rondo**-dantza tristeak bere lekua uzten zion, arratsaldero, akelarre biziko larrujotze interklasista, publiko eta modu askotara txirikordatu bati.

ron-ron (onomatopeia) Katuak **ron-ron** egiten zuen pozik Hermioneren besoetan. **Ron-ron-ron** egiten zuten.

rosbif ik roastbeef.

rossiniar izlag G. Rossinirena, Rossiniri dagokiona. Sasoi horretan nagusi ziren opera **rossiniar** eta belliniarretatik bereiz zitekeen lana zen; garaiko opera bufoen aldean, opera serioa.

rotaflex iz zerra birakaria duen ebakiteko tresna. Kableak mozteko **rotaflexa** erabili zuten soldaduek. Taldeko zortzi kide lanetan sartu, eta, zinpeko goardia indargabetu ondoren, **rotaflex** izeneko makinaren laguntzaz urtegia egiteko lanak porlanez hornitzeko kableak moztu zituzten. Editorea zen, zeina, tamainaertaineko **rotaflex** bat eskuan, aparra ezpainetan eta begiak beren zuloetatik irtenda, politikariaren inguruan bildutako zortzi edo bederatz pertsonen aurka amildu baitzen

rotonda ik **errotonda**.

rottweiler iz txakur arraza beltz-kolorea, handia eta gihartsua, ile sarri eta gogorrekoa, gorputzeko zati batzuk marroiak dituena. Bi zakur handik laguntzen zioten mutikoari, **rottweilerra** zen bata eta siberiar husky arrazaz nahasita bestea. **Rottweiler**, doberman, boxer, pitbull arrazetakoak. Pabilioietako apustueta lehiatzen zirenak doberman, presa canario, **rottweiler**, dogo argentinari, pitbull edo bulldozerrak lako zakur handiak izan arren, [...]. Garikoitzi bulldog bat eta **rottweiler** bat erosi genizkion iragan den astean, bere gurasoen Landetako eta Lizarradeko txaletak zain ziezazkien. Inbidiaz begiratu diot emakume batek sokatik tiraka daraman **rottweiler** zakurraren bisera gorriari.

rotuladore ik **errotuladore**.

rotulo ik **errotulo**.

roulotte iz bi gurpileko atoaia, automobil bati lotzen zaiona. ik **karabana 5**. **Roulotte** bat, zakar maniobratuz gure furgoneta aurreratzen ikusi dugu, eta haren gidariak gelditzeko imintzioa egiten zigula leihatilatik besoa atereaz. **Roulotte** moduko taberna olanaz estalian argiak pizturik zeuden, eta loredun tulipa bat zirudien. Beren emazteek etxetik bota eta **roulotte** batean bizi diren bi gizonen istorioa.

round 1 iz boxeo borroka batean, borrokaldietako bakoitza. Probintziako txapeldunak, berehala ikusi zen, Bagottik baino estilo hobearen zuzen, baina Bagotti azkarragoa zen eta lehen **rounda** arnasa kentzeko modukoa izan zen benetan. Publikoa xutik zegoen, borrokak **round** bakar bat iraunen zuela pentsatuz. Bigarren **roundean**, Pepponeren txapelduna patata zaku baten antzera erori da lurrera. Laugarren **rounderako** ordea, Mohammeden aurpegiaren nekearen aztarnak agertzen hasi ziren. Seigarren **roundean** jada korden aurka baztertu zuen pare bat aldiz Koliriok bere aurkaria.

2 irud/hed Mende-erdi hartan Txina militarri Japoniaren mende egon zen; eta borroka honen azken **round**-ean, [...].

royalti (orobat royalty) iz patente bat erabiltzeagatik pagatzen den ordainkizuna. Jakina da, ordea, patentearen titularrak ez den beste edonork baimena eskatu eta **royalti**-ak ordaindu behar dituela gene hori erabiltzeko, dela ikertzeko, dela testak egiteko, dela sendagai berriak frogatzeko. Prediku hori nirena zen, baina ez nion **royaltyrik** eskatzeko asmorik.

royalty ik **royalti**.

ruandar izlag/iz Ruandakoa, Ruandari dagokiona; Ruandako herritarra. Nazio Batuen Erakundeak Kongon duen behatzaileen misioak atzo ehun bat soldadu **ruandar** begiztatu zituen Kongoko lurretan. Hala jakinarazi dio funtzionario **ruandar** batek Nazio Batuen Erakundeko ordezkari William Swingri. Banjamulengeak, Kongon duela hamarkada batzuk bizi direnak, ez dira kongoarrak, eta Ruandarentzat ez dira **ruandarrak**. Ondoren, genozidiotik bizirik atera ziren **ruandarrek** euren senideei lur eman zieten, guztira 250.000 pertsonaren hilobiak bilduko dituen hilerrira handian.

rubendar izlag/iz Biblian, Rubenen leinukoa. Horiak ziren **rubendar** senitarteak: 43.730 gizonetako guztiraKore lebitarra eta, harekin batera, Datan, Abiram eta On **rubendarrak** Moisesen aurka matxinatu ziren. Honen seme Beera, **rubendarren** buruzagia, Asiriako errege Tiglat-Pilneserrek erbesteztatua. **Rubendarren** lurraldeak Jordan ibaia zuen muga.

rubi ik **errugbi**.

rubia ik **errubia**.

rubio ik **errubio**.

rugbi ik **errugbi**.

rugbilari ik **errugbi**.

rugbilari ik **errugbi**.

rugbizale ik **errugbi**.

rugby ik **errugbi**.

rugbylari ik **errugbilari**.

ruleta ik **erruleta**.

rum ik **ron**.

rumba (*orobat runba g.er. eta errunba g.er.*) **1** iz Kubako dantza, jatorriz afrikarra, erritmo konplexukoa; dantza horren musika. Lebita zuriz eta galtza argiz jantzitako lau beltz, horietako hiru biolin-jotzaile eta bakarra kontrabaxu jotzaile, boleroak eta **rumbak** joka ari ziren. Neronek ere izaten ditut horretarako barne-bultzadak... batez ere **rumba** dantzatzen dudanean. 21 aire eta kantu, entzuleak dantzarazteko: fandango, arin-arin, pasodoble, **rumba**, bolero eta bertze... Twista, balsa, **rumba**, arin-arina, dena zetorkion neurrira eta denean moldatzen zen nesken pareko. Rocka badago sektore batzuetan, baina cumbiak, **rumbak**, merengeak dira nagusi.

2 (*hitz elkartuetan lehen osagai gisa*) Flitterren zaleak gitarra gogorak, metalikoak, aurkituko ditu *Chicarelan*, baina baita doinu latinoak edota **runba** kutsuko melodiak ere.

rumbera (*corpusean runbera soilik*) *iz* Haren atzean Mendoza, jazbana jotzen zuena, bi **"runbera"** eta danborra besoetan eta bonboa bizkarrean hartuta.

runba ik **rumba**.

runbera ik **rumbera**.

rupia ik **errupia**.

rural (*orobat errural g.er.*) **1** *izond* baserriari edo landari dagokiona, ik **landa**¹ **4**. Hoberik ezean, **rurala** deitzen nion, jende guztiak bezala. Hiria ezagutu ere egiten ez duten jende **ruralak**. Nik euskal mundu **ruralaz** hitz egin nahi izan banu -pentsatze hutsak oilo pinporta jartzen du-, Asteasun, Albizturren edo Zizurkilan kokatuko nituen nire kontakizunak, nire haurtzaroko hiru herri nagusietan. *Garoa*-ko mundu **rurala** mesprezatzen da eta *Obaba* loriatzen da; ezin da jasan mitologia judu-kristaua, eta Polinesia edo aurrehistoriako mitologiak debozioz miros/goresten dira; progresoa eta razionalitatea esijitzen da gogor, eta ekologia kuasimistiko bat. Leku **ruralak** sinonimo gaiztoak zituela jakin nuen, bai behintzat hiriko ikaskideen artean; *aldeano*, *palurdo* edota *boronæn* jatorri zela, nonbait. Turista inteligente horientzat, aitaixi-amatxi ezinduak xoko batean ezarrit, hauen erretretaren sosarekin alabaina, etxaldeetan, *gite ruralak* irekitzen ziren, *ferme auberge* eta *camping à la ferme* antz. Musikea ulertzeko era **ruralagoa** zan, herri kirolari lotuagoa, ia herri kirol bat gehiago balitz lez.

2 (*izan aditzarekin*) Gaztelania, portugesa, etab. ere, hastean pobreak eta **ruralak** ziren, jende xumearen mintzairak. Hizkuntza klasiko guztia da funtsean baserriko (**rurala**) izana, eta bere troporik ederrenak tokian tokiko izadiari zor dizkiona. Pentsatu nuen [...] "mitoa" izan zitekeela **"rural"** delakoaren ordekoa, eta hurrena nire ipuinei buruz galdetzen zidatenean, halaxe erantzungo nuela: "narrazio mitikoak hartzen ditut gogoan, nire gizarteko jendearen bizitza espikatzen baitute".

3 baserrian edo landan aritzen dena. Soldaduei eta guardia **ruralei** Kuban barrena kanpotarren jabetzakoak jagon ditzaten agindu zaie.

ruralismo *iz* rurala denaren nolakotasuna, ik **ruraltasun**. **Ruralismoa**, ezhiria, ezhistorikotasuna da; ikusiko dugu Andaluzian berriro, jende begetalak. Esentzialismo eta **ruralismo** sasiromantiko, ezen ez erromantiko, honen kritika -Tx._Agirre, Orixe-, euskal literaturari begira, aspalditxo, h[au] d[a], jada 1960 eta 70eko urteetan egin zen Euskal Herrian.

ruraltasun *iz* rurala denaren nolakotasuna, ik **ruralismo**. Nire lekua ongi izendatzeko eta definitzeko premiak ere lehen bultzada hori izan zuen agian, halako konnotazio txarrak arrastatzen zituen **"ruraltasun"** delakoaz libratzeko desioa. Onartzeko moduko ikuspuntua zen edonorentzat, eta ni ere **ruraltasunaren** ildotik abiatu nintzen nire lekua eta bertan gertatzen zen guztia ulertzeko asmotan. Baina igual, bolada baten ondoren, **ruraltasun** mina erneko zaigu berriro, eta itzuliko gara lehenagoko lurraldeetara. Surrealtasunaren eta **ruraltasunaren** arteko nahasketa bat.

ruso izlag/iz ipar errusiarra. Laugarren egunean, azkenean, trena berriz abiatzen da Berlin-i buruz eta gogoetan ari gira ez ote gituden **ruso** frenterat eremaiten harresi eraikitzeko. **Ruso** hegazkin zonbaitek beren mitralleten zirimoletan kausitzen gitudte eta lagun zonbait hiltzen dituzte. 26 gizon dira boz ederrekin, puxka bat **Rusoan** maneran ari direnak, arras ederki. Block 17 hartan sartu zituzten ere eguzki-aldetik etorri presoak, **Rusoak** Alemanian sartzen hasiak baitziren. **Rusoek** eguzkialdeko Prusiaren mugak pasatuak zituzten, eta mendebalean aliatuak Rhin ibaian ziren.

ruteniar izlag/iz gaur egun Ukrainaren eskualde den Ruteniakoa, Ruteniari dagokiona; Ruteniako herritarra. Zein sarri entzuten dugun, Amerikako lurreen, ingeles eta italiar eta poloniar eta **ruteniar** eta aleman eta eskandinaviarrak guztiak elkarrekin bakean eta pozik bizi badaitezke, zergatik ezin daitezkeen horrela bizi beren sorlekuetan.

rutina ik **errutina**.